

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Zgodovina, učni predmet v ljudski šoli. — O gluhonemih. — Marka Fabija Kvintijana govorniški pouk. — Strupovite gobe. — Dopisi. — Razne stvari. — Inserati.

Zgodovina, učni predmet v ljudski šoli.

Piše H. Podkrajšek.

(Daleč in konec.)

Seveda je bilo težavno takoj s temi načeli prodreti, kajti takratni učitelji so trdili, da jim niti časa ne preostaja, otrokom nekaj iz cerkvene povestnice v glavo ubiti.

Važna je postala v novjšem času Biedermann-ova knjiga: „Der Geschichtsunterricht in der Schule, seine Mängel und ein Vorschlag zu seiner Reform“. Glavni smoter zgodovinskega pouka mu je kulturno-historijski moment. Na tej podlagi deli pouk v tri skupine. V prvi skupini z otroci od 8 — 10. leta goji kulturno-historijski nazorni nauk, ki naj vadi in bistri opazljivost in ostroumje. V drugi skupini z otroci od 10. — 12. leta uči kulturno-historijsko ožje in širje domoznanstvo. V tretji skupini stoprav se začne pravi, načrtani zgodovinski pouk na kulturno-historijski podlagi.

Le počasi se je vršila novščina na polju zgodovinskega pouka. Prišel je čas vzbujevalnih razložb. Veliko zaslug si je pri tem pridobil A. W. Grube s svojimi „Charakterbilder aus der Geschichte“.

Zgodovina je postala predmet ljudsko-šolskega pouka in različne ministrske naredbe in različni učni črteži so določili v katerem obsegu se ima poučevati.

Gledé metode pri tem pouku so šolniki še dandanes različnega mnenja. Nekateri hvalijo koncentrično metodo, drugi zopet biografično. Veliko privrženecv ima kulturno-historijska metoda. Zopet drugi trdijo, da se otvori zgodovinski pouk z nekakim pripovednim kurzom, in še drugi trdijo, da je treba v poštrev jemati tudi zgodovinske izvore, ki naj se potem vporabljajo kot material za zgodovinske slike.

Težko se je izreči za to ali ono metodo, kajti izključljivo jedne se v šoli posluževati ne moremo; kako pa nam jih je združevati v harmonično celoto, da dosežemo dovoljen uspeh, uči večletna skušnja in pa vestno pripravljanje na pouk.

Konečno bodi nam dovoljeno, da izpregovorimo še par besed o svrhi in o metodi zgodovinskega pouka.

Zgodovina obsega vse one dogodke, ki so notranje in zunanje stanje človeške družbe ali vstvarjali ali predrugačevali. Naloga zgodovinskega pouka je torej, z razložbami popisati razvoj narodov, kakor so ga povzročevale njegove umstvene sposobnosti in se je pojavljal v zgodovinskih prigodbah. — Zgodovinski pouk ima torej trojno nalogo: 1. uči naj misliti, 2. blaži naj srce, 3. krepi naj voljo in oceli značaj. V obče pa naj izobrazuje zgodovina vsega človeka in naj ji je moralna stran poglavitna stvar. — Zgodovina naj npravo povzdigne človeka; vzbuja naj spoštovanje in zvestobo, značaj in ljubezen do domovine, srčnost in ponižnost, čustvo lepote, dobrote in resnice. Da pa učitelj tudi z učenci doseže to svrho zgodovinskega pouka, treba je, da je sam zgodovinsko naobražen in da je vzmožen zgodovinsko snov otrokom tako predavati, da jo otroci umó, pa da jo tudi pojmujejo.

Tudi učiteljev govor mora pri zgodovinskem pouku imeti nekaj potrebnih lastnosti. Biti mora prost in gladko tekoč, jasen, razločen in prostoumen, nadah-njen, resničen in nazoren. Kakor smo že omenili, je dobro zgodovinsko snov ponavljati. S prva naj ponavljajo zmožnejši, a za njimi tudi slabeyši učenci. Tudi mnemonike naj se učitelj poslužuje.

Postopati pa je mogoče pri zgodovinskem pouku 1. da se izvaja pouk biografično ali pragmatično, 2. da sledijo dogodki kronologično, sinkronistično ali regresivno, 3. da se sestavljajo dogodki po skupinah (gruppierend) ali kom-parativno.

Biografična metoda ne uči zgodovine zdržema, temveč podaja le dogodbe iz zgodovine. Ona navaja zgodovinsko imenitne osebe, ki so za časa njihovega življenja kaj važnega započele ali pa tudi dokončale. Kaže tudi one važne dogodke, katere so te osebe započele ter navaja tudi posledice teh važnih činov. Peča se pa tudi s stanjem omike tistega časa, v katerem je živela do-tična oseba, slika nje vojske in zmage in govori o posledicah njenih činov. — Biografična metoda se peča zgolj z osebami in te osebe vstvarjajo zgodovino.

Pragmatična metoda ne prezira reprezentativnih zgodovinskih oseb, vendar pa se ozira pred vsem na to, da poizve vzroke zgodovinskih dogodkov. Osvet-liti hoče učinke onih vzrokov, to pa zato, da so jej uveli za nadaljni razvoj dogodkov ter da tako izsledi logično zvezo občne povestnice brez presledkov.

Pri biografičneji metodi so osebe podlaga zgodovini, pri pragmatičnej pa je zgodovina podlaga osebi, kar hoče reči, da osebe ne delajo zgodovine, pač pa si zgodovina vstvarja osebe.

Kronologična metoda vrsti zgodovinske slike zaporedoma po teku časa. Ta metoda toraj povdarja zaporednost dogodkov, sinkronistična pa istodobnost različnih dogodkov v različnih deželah; obe pa napredujete s časom, to je, oni začnete s stvarjenjem sveta ter končate z današnjim dnevom. Regresivna me-toda pa se peča z najnovejšimi dogodki ter izsleduje na tej podlagi dogodke prejšnjih časov, dok da pride do najstarejših zgodovinskih časov.

Metoda po skupinah uvršča istorodne dogodke v jedno celoto-skupino, a komparativna metoda pripodablja raznovrstne zgodovinske dogodke.

Niti jedne niti druge teh metod v šoli izključljivo rabiti ne moremo. Kakor smo že omenili, naj pazi učitelj na to, da jih spojuje z ozirom na zgo-dovinsko snov in na individualnost otrok v harmonično celoto. Vendar pa je

dobro, da se učitelj češče posluži biografične metode. Da pa je nauk zvezan ni smeti životopisov zgolj kronologično razvrščevati, temveč jih je treba tudi pragmatično zvezati, in to tako, da se napravi mej posameznimi životopisi logična zveza.

Važna je pri zgodovinskem pouku koncentracija zgodovine z zemljepisjem. Znanje zemljepisja je neobhodno potrebno za temeljito priučenje zgodovine. Ta dva predmeta se dopolnjujeta vzajemno, kajti dežela in nje stanovalci, priroda in narodna narav, podnebje in temperament so v tesni zvezi med sabo. Brez zemljevida torej zgodovino poučevati ni mogoče. Pri vsem tem pa vendar niti ta niti oni predmet ne sme zgubiti samosvojestva, ker taka zmes bi nikakor ne pospeševala pouka. — Sploh je pa gledati na to, da se pod firmo koncentracije ne združujejo vsakovrstni predmeti; na ta način ni mogoče utrditi priučenega gradiva, pa tudi ni mogoče doseči temeljitega znanja, kajti pri takem pretiravanju trpi največ središče vsega pouka — učenec. Srednja pot, najboljša pot!

O gluhonemih.

(Dalje.)

Gluhonem otrok v hiši svojih starišev pa v domači šoli.

1. Splošne opomnje.

Kakor uči skustvo, so gluhonemi otroci večinoma revnih, siromašnih starišev in takih rodbin, katere prav ne umejo odgajati in odrejati otrok, toliko manje gluhonemih, s katerimi si sploh ne vedó sveta. Kdo naj tukaj priskoči? Učitelj, mislim jaz, naj stariše pouči, kako jim je postopati s svojim gluhonemim revčekom, da bo rasel „na telesu in pameti“, enako polnočutnemu otroku.

Česa pa se naj gluhonem otrok v domači šoli uči? Kdor bi tirjal, (kakor je Graser), da se naj gluhonemi otroci poučujejo v ljudski šoli vzporedno s polnočutnimi, in da naj ljudska šola dožene in dovrši njih obrazbo, ta bi od ljudske šole več zahteval, kakor ona premore. Prenizko cenil bi pa na drugi strani tisti njene moči, kateri bi mislil, ljudska šola ne more ničesar storiti za obrazovanje gluhonemih. Ako tedaj ljudske šole z ozirom na njeno sposobnost ne precenimo, pa tudi premalo ne zahtevamo od nje, moremo ji gledé obrazovanja gluhonemih otrok odmeriti to le nalogo: 1. da poučuje stariše gluhonemih otrok, kako je s tako deco doma postopati in jo odgojevati. 2. da pripravlja tiste gluhoneme otroke, kateri se nahajajo v domačem šolskem okraju, za poznejši redni pouk v gluhonemnici. V tem dvojem obziru lahko ljudska šola obilo koristi gluhonemim revežem in si pridobi obilo zaslug za izrejo in obrazovanje gluhonemih.

2. Gluhonem otrok v hiši svojih starišev.

Na duhu in telesu zdravo in normalno razvijajoče se dete začne že v drugem letu govoriti. Če še v tretjem ali celo početkom četrtega ne govori, tedaj je skoraj gotovo, da je otrok gluhi in da ne bo nikdar slišal milega

materinega glasu! Premučen je za mater oni trenutek, v katerem se prvokrat zavede: moj otrok je gluhi in bo ostal vse žive dni něm!

Ako bi tedaj stariši učitelja povprašali po vzroku, zakaj da otrok tako dolgo ne govori, naj se potruži na starišev dom, da otroka ogleda ter ga poskusi na posluh. In če bi našel na njem, da je gluhi, naj polagoma in z vso nežnostjo in prizanesljivostjo odkrije roditeljema otrokov nedostatek in nja hude nasledke. Pouči pa jih še naj, da jim je odslej otroka s tim večjo skrbnostjo in pozornostjo gojiti in odrejaťi, ker ga je narava manje obdarila, pridržec mu sluh in govor, in ker je take otroke sploh težje izrejaťi.

Stariši gluhi onemih otrok v izrejaťi svojih revčekov le preradi grešijo ali na to, ali ono stran. Oni svojega gluhi onemega otroka ali

1. zapirajo v tesno sobo, da ga varujejo vsakovrstnih nevarnosti zunaj hiše, pa ne pomislijo, da mora otrok med štirimi stenami v zaduhlem zraku na telesu in na duhu zaostati; ali pa mu puste

2. popolno prostost, da leta in se klati okolu, kakor se mu poljubi. Taki otroci se telesno, in v nekaterem obziru tudi duševno (z ozirom na intelektualnost) dobro razvijajo, a poleg tega postanejo divji, neubogljivi in uporni, prepirljivi, jezljivi, maščevalni, kradljivi in Bog si ga ve kakšni še. Drugi stariši spet svojega gluhi onemega otroka

3. razvadijo, ker hočejo s tem mu osodo olajšati, da vsem njegovim željam ustrežejo, in ga nikdar ne posvarè ali kaznujejo, če še tako kazen zasluži. To je nespametno, taki otroci postanejo svojevoljni, nepokorni, prevzetni in ošabni, kujavni in so pravi bič domačim. — Še drugi stariši zopet

4. prestrogo postopajo s svojim gluhi onemim revčekom, ker se jezè nad njim zaradi njegovega nedostatka; prikrajsujejo ga v hrani, obleki, zabavi in sploh povsod nasproti svojim zdravim otrokom. Tako postopanje je brezsrčno in vzbudi v gluhi onemem otroku zavidnost in nevošljivost ter ga stori zelo nesrečnega.

Takim napakam v odgojevanju gluhi oneme dece lahko šola v okom pride, ako stariše prilično na primeren način pouči.

V obče je izrejaťi gluhi oneme otroke doma tako, kakor se odgaja zdrava, polnočutna mladež.

Tedaj se je tudi pri gluhi onemi deci ozirati v odgoji prvič na telo, drugič na duh, ker tudi gledè gluhi onemih velja pravilo: Le v zdravem telesu more bivati zdrav duh.

Da pa imajo gluhi onemi zraven svojih zdravih prirodnih darov še nedostatke (gluhost in nemost), mora biti njih odgojevanje takšno, da ne odgovarja samo občnim zahtevam dobre odgoje, ampak še mora vrh tega vztrezati posebnim, na nedostatek merjajočim terjatvam. Najvažniše točke, po katerih se je v domačem odgojevanju gluhi onemih otrok ravnati so te-le:

1. V odgojevanju telesa.

a) Bolj nego zdravemu, treba je gluhi onememu otroku čistega, zdravega zraka; zato naj pogosto zahaja pod milo nebo. Tu naj se vrťi pod nadzorstvom katerega domačih ali sam ali v družbi drugih otrok. Da se mu pluča

bolje razvijajo, treba je ga navaditi, da večkrat globoko vsopeva ter počasu izsopeva, istotako, da skuša včasih glase izgovarjati.

b) Gluhonem otrok potrebuje svetlega in suhega, sploh zdravega stanovanja, temno in mokrotno vpljiva na gluhonemo dete še neugodniše, kakor na zdravo, ker so gluhonemi otroci bolj občutljivi, ter večinoma bolehní.

c) Gluhonem otrok naj se skrbno snaži; umivanje telesa s hladno vodo pospešuje in krepi nja zdravje.

d) Hrana gluhonememu otroku bodi priprosta, a zdrava in tečna; dobiva naj jo o pravem času ter v potrebni meri. Dajati mu sladkarij ali ga preobilo pitati, ni zdravo, vrh tega postane ti sladkosnedeč, izbirljivec in nezadovoljnež; ali pa si boš odredil nenasitca. Matere kaj rade v tem greše, ker mislijo, da otroku z nespametnim pitanjem osodo olajšajo.

e) Oblači naj se gluhonem otrok tako, kakor drugi otroci. Ne dajaj mu boljše obleke, pa tudi ne zahtevaj, da nosi oblačila, katera njegovi slušeci brati ali sestre nočejo več obleči. Med slušecemi otroci in gluhonemim sinkom ali hčerko vlada enaka pravica!

f) Navadi gluhonemega otroka, da se bo prav držal, da bo spodobno sedel, ravno stal, ne brusil z nogama, temveč stopal in hodil, kakor drugi. Nauči ga kakor hitro mogoče, da se bo sam umival, česal, oblačil in slačil, da bo vedel, kako je spodobno rabiti žlico, vilice in nož; uči ga sploh rabiti ude. Kakor hitro pa zapaziš pri njem kako napako, na mah mu jo popravi ter dosledno zahtevaj, da jo opusti.

g) Varuj gluhonemega otroka vsake nezgode. Pred vsem je treba paziti, da njegovi zdravi čuti in čutila ne trpè škode, zlasti je vsa pozornost obračati na oko; vsega, kar bi le količkaj moglo biti očesu neugodno, mora se gluhonem otrok skrbno ogibati. *) Ker ne sliši, je za gluhonemega marsikedar in marsikje nevarnost, koje za slušecèga otroka ni. Kako lahko pride gluhonem otrok pod voz, kako lahko se pripeti, da ga pes ugrizne, ker ne sliši nja sumnega glasu. Na take in enake nevarnosti se mora opozoriti, n. pr.: ne hodi sredi po cesti, ampak na strani in ozri se večkrat; ne draži psov in sploh jim ne hodi blizo itd.

2. O odgoji z ozirom na razum.

Vunanji vtiski budé in obrazijo človeški duh; oni so tudi temelj vsemu, kar vemo in znamo; brez vunanjih vtiskov ostal bi človeški duh prazen. Zategadel je skrbeti, da gluhonem otrok mnogo vidi, tiplje, voha, okuša, ter da prav gleda, tiplje, voha in okuša.

Da prav in natančno gleda, treba je, opozarjati ga na obliko, barvo, velikost, dele, število, gibanje, rabo, korist predmetov in na vsakovrstne prikazni in spremembe v njegovi okolici. Tip naj mu pomaga določiti obliko, dele in število predmetov, pa tudi, ali so gladki ali razkavi, goli ali kosmati, trdi ali mehki, topli ali mrzli, mokri ali suhi, težki ali lahki; bodeči, polzki, mastni, rodi itd. Voh naj ga pouči, kaj diši, ali smrdi, ali je brez duha; okus pa, kaj je sladko, grenko, kiselo ali brez okusa.

Da obilo vidi in gleda, — in kje je primerno tudi tiplje, — peljejo naj stariši gluhonemega otroka v klet, na podstrešje, v hleve, na skedenj, na dvo-

*) Kako je oko varovati, ne bom našteval, ker je to obče znano.

rišče, v vrt, na travnik, na pašnik, v gozd, v delalnico, v cerkev itd., ter ga naj tu opozarjajo na razne reči in prikazni. Za vežbanje vola in okusa se bo podala tu marsikaterokrat tudi prilika.

Za vsak predmet, za vsak njegov del, za vsako njegovo lastnost, sploh za vsak pojem, naj se dá gluhtonememu otroku primeren telokret, ali naj si ga sam zmisli, da bo z njim zaznamoval stvari, njih lastnosti itd.

Gluhtonem otrok naj dalje v svrhu svojega vsestranskega duševnega razvijanja zahaja v družbo pridnih, dobro odgojenih polnočutnih otrok, in se naj vdeležuje njihovih iger. Že občevanje samo s sodrugi koristi gluhtonememu otroku, ker se uči biti med drugimi in z njimi shajati, sploh se sukati in gibati v družbi. Vrh tega dobi od sodrugov marsikatero pobudo. Igre imajo pa še tudi svojo vzgojevalno vrednost. V igri se otrok uči paziti, misliti in se poleg tega kratkočasi in razvedruje; igra pospešuje telesno in duševno blagostanje otroka.

Potem se naj gluhtonem otrok nauči malih opravil in lahkega dela. Pri delu mora paziti in misliti, delo ga varuje lenovanja in pohajkovanja, kar mu mnogo koristi.

Stariši, brati ali sestre naj se slednjič z gluhtonemim otrokom, zlasti po nedeljah in dolgih zimskih večerih, še posebno bavijo, razkazajoč mu v telokretnem govorjenju to ali ono stvar, to ali ono prikazen. Tako „razgovarjanje“ in „pomenkovanje“ zelo spodbuja duševne moči, seveda so le bolj izobraženi ljudje sposobni, se z otrokom na tak način baviti.

3. V odgoji z ozirom na nračnost.

Kateri otrok je z ozirom na nračnost dobro odgojen? Tisti, ki se povsod spodobno vede, nič takega ne stori, kar bi se mu moralo zavračati in ničesar ne opusti, kar mu gre storiti. To pa ne pride samo od sebe, na to je treba otroka navajati, tako gluhtonemega, kakor slušččega. Katere so navadne napake v odgoji gluhtonemih otrok in kaj jim je posledica, tudi gledè njihove nračnosti omenil sem že spredaj.

Ako hočeš gluhtonemega otroka v nračnostnem oziru dobro odgojiti, bodi z njim dober, da ti bo vdan in te ljubil; prevelika strogost mu ogreni sree proti tebi; pri preostrem postopanju z njim ne bo ti odkritosrčen, ne bo te ubogal iz udanosti in ljubezni, ampak, ker se te boji.

Zahtevaj od gluhtonemega otroka, da na migljaj uboga. Ne trpi nobenega obotavljanja, ako si mu kaj zapovedal. Da bo pa mogel izpolniti, kar si mu naročil, ne tirjaj od njega nikdar kaj takega, čemur ni lahko kos, in kar mu ne moreš dopovedati. Zato vsakokrat prevdari, prej ko mu kaj naložiš: me bo razumel, kaj hočem, in bo mogel to storiti, kaj od njega zahtevam?

Pohvali ga (s primernim telokretom), če ti je kaj dobro napravil ali opravil; pa tudi zavriniti ga moraš, če je bil zanikern, če je kaj površno in slabo izvršil. Tako ti bo postal točen in vesten. Ne trpi, da bi se izgovarjal ali celo lagal; zahtevaj od njega vedno resnico. (Izgovor ali malo laž ima gluhtonem otrok s prav razumljivim telokretom kar pri roci.)

Vcepi gluhtonememu otroku, kakor hitro se da, spoštovanje tega, kar je drugih. Da bo kmalu jel razločevati med mojim in tvojim, daj mu

skledico, žlico, vilice, nož, nožič, stolec itd., katere naj le on rabi, in kateri naj bodo njegovi, v razloček od onih, ki so drugih. Gluhonemi otroci namreč le preradi izmikajo.

Odgoji gluhonemega otroka k spodobnemu in lepemu vedenju. To dosežeš najbolje, ako mu daješ dober izgled in skrbiš, da ga dobi tudi od drugih.

Gluhonem otrok namreč z bistrim očesom opazuje kretanje in vedenje drugih ljudi, in se potem sam giblje in obnaša tako, kakor je videl od drugih. Če opazuje n. pr. pri drugih, da so snažni na telesu in obleki, da se lepo kretajo, da pozdravljajo in odzdravljajo, da prosijo, če hočejo kaj imeti, da se zahvalijo, če jim kdo kaj da: bodo tudi sami snažni, se bodo lepo kretali, bodo pozdravljali, bodo prosili in se zahvalili. Včasih se privadijo nespodobnih telokretnih zaznamkov. Takih ne trpi, namesto njih jim daj spodobne, in navajaj jih, da bodo sramožljivi.

Navadi gluhonemega otroka, da se drži reda. Ko zjutraj vstane, naj se kar umije, počeeše in obleče; ne pusti neumitega in na pol oblečenega okolu skakati. Pri jedi naj čaka, da drugi prej vzamejo; ne trpi, da bi bil prvi v skledi, ali da bi po jedi brodil in najboljše jemal. Žlico naj drži, nož in vilice rabi, kakor je spodobno. Jej pa naj, kar se mu da, ne da bi si sam jed izbiral. Ko gre zvečer v postelj, naj položi svojo obleko na določeno mesto, ne da bi vrgel kapo ali klobuk v ta, srajco in črevlje pa v drugi kot.

Za vsako njegovo reč mu odloči kraj, kje bo imel spravljeno! Da je treba skrbeti otroku za primerno delo, tudi z ozirom na nravnost, mi ni treba posebej povdarjati; lenovanje in pohajkovanje je začetek vsake hudobije.

Omeniti mi je še nekaj o kaznovanju gluhonemega otroka. Vsakokrat, prej ko se gluhonem otrok kaznuje, je treba prepričati se, je li vedoma, ali iz lahkomiselnosti, zanikarnosti, lenobe ali hudobije grešil; ali pa, ker ni umel, kaj se je od njega zahtevalo. Kazen sama naj potem pregrehi kmalu sledi, ker bo tedaj najbolj pomagala, pozneje kaznovati bi tudi zato ne bilo dobro, ker bi se otroku ne dalo vsekrat dopovedati, zakaj da je kaznovan. Nikdar pa ne kaznuj v jezi.

Bilo bi še tukaj marsičesa opomniti, a kar sem omenil, zdelo se mi je najvažnije.

(Dalje sledi.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 3.

Kako se vzpoznava pri otrocih nadarjenost in kako je treba z njo ravnati?

Vešč učitelj naj, ko mu se deček izroči, najprej njegovo nadarjenost in naravo vzpoznavajo. Znamenje nadarjenosti pri otrocih je spomin, kojega prednost je dvojna: lahko si zapomniti in natančno v glavi obdržati. Prvo za tem je posnema; tudi ta je znamenje dobre glave vendar samo tedaj, ako to posnemaje izrazi, česar se uči, ne pa morda postave, hoje, ali če je kaj na slabo stran

znamenitega. Oni me ne bo uveril svoje dobre glave, ki bo s tem posnemanjem na to delal, da bi mu se ljudje smejali. Kajti on, ki je v resnici nadarjen, bo tudi pošten; drugače bi trdil, da ni nič slabše počasnega duha biti, kakor zlobnega. Pa poštenjak se bo od tacega počasneža in meglenjaka zelo razlikoval. Deček¹⁾ pa, kakor si ga jaz mislim, bo predavano stvarino prav lahko razumel, za nekatere stvari bo tudi prašal, vendar bo bolj pouk dohajal kakor naprej hitel. Oni tako rekoč rano zreli talenti le redko kedaj sad obrodé. To so tisti, ki malenkostne stvari lahko storijo in po drznosti zapeljani vse, kar koli morejo, takoj pokažejo. Pa oni zamorejo le to, kar je najbližje; besede vežejo in je z veselim obrazom, od nobenega straha ovirani, prednašajo. Oni ne opravijo veliko, pa naglo. Prava moč jim manjka in se ne opira o globoko notri segajoče korenine, kakor se zrnje, ki je na površje zemlje palo, hitreje razvije in kot stebelnata rastlina pred žetvijo s praznim vlatjem rumeni. To dopada, če se oziramo na leta; pozneje pa napredek preneha in občudovanje pojema.

Ko to izprevidi, naj vedno prevdarja, kako je treba z učenčevim duhom ravnati. Nekateri so, če jih ne priganjaš, nemarni, nekateri ne prenašajo radi povelja, nekatere strah brzda, druge zbegava, nekatere olika stanovitnost, v drugih navdušenost več opravi. Želim si takega dečka, katerega pohvala gane,²⁾ slava veseli, ki premagan joče. Tega bo častilakomnost navdajala, tega bo graja pekla, tega bo čast priganjala, pri tem se ne bom bal malomarnosti. — Vendar je vsem treba nekoliko počitka dati, ne samo zaradi tega, ker nobena stvar ne more neprestanega truda prenašati in celo tudi one, ki so brez čuta in življenja, si tako rekoč s premenjavnim počitkom odihujejo, da zamorejo svojo moč obvarovati, ampak tudi zato, ker vnetost za učenje iz volje izhaja, ki se ne da prisiliti. Tedaj prinesejo počiti in novi učenci več moči za učenje, in bolj bister duh, ki se sili sploh upira. Tudi igranja pri dečkih jaz ne bi grajal; tudi to je znamenje živahnosti. Jaz ne bi vtegnil verovati, da bo žalosten in vedno potrť deček pri učenju živega duha, ako je pri tej živahnosti, ki je oni starosti najbolj primerna, zaspan. Vendar mora za počitnice prava mera biti, da ne povzročijo, če bi se celo odrekle, sovraštva zoper učenje, ali pa da na brezdelnost ne navadijo, če bi bile prevelike. Nahajajo se tudi za bistrjenje deškega duha nekatere prav koristne igre, kadar s prašanji tekmujejo, katera prav različna eden družemu stavljajo. Tudi značaj se pri igranju bolj naravno kaže; naj se le dozdeva, da ni nobena starost tako slaba, da se ne bi takoj naučila, kaj je dobro, kaj slabo: je vendar treba jo osobito tedaj najbolj izobraževati, kedar se

¹⁾ Kvintilijan govori vedno le o onem dečku, ki hoče govornik postati, ne pa o šolarju, kakor si ga mislimo. Vsled tega prednašajo taki dečki le to, česar so se na pamet naučili in sestavili.

²⁾ Baš nasprotnega mnenja je Rousseau, ki trdi, da se častilakomnost v učencih ne sme vznjati, kar je pa neopravičeno. Kajti nekaj mora voljo nagibati, posebno pa neutrjeno, kakršna je mladine. Troje je namreč, kar človeka k delovanju nagiblje: Uživnost, bogastvo in častilakomnost. Zadnja je še najbolj blaga in poštena. Če bi mi vsa sredstva, ki častilakomnost vznjajo, iz šole odpravili, bi malo, ali nič ne dosegli. Se ve da je treba zabraniti, da se častilakomnost ne izpremeni v strast, ki škoduje. Če tedaj učitelj učenca zaradi tega pohvali, kar je hvale vredno, je prav. Vendar naj se to tako zgodi, da se pohvaljeni ne povzdigne čez sončence.

še ne zna hliniti in učitelja prav rada uboga. Kajti to, kar je za hudobijo vže okamenelo, boš preje zlomil, kakor poboljšal. Torej je treba dečka takoj opominjati, da ne stori nič poželjivega, nič nepoštenega, nič strastnega; vedno naj ima Vergilejev¹⁾ izrek pred očmi: Toliko velja navada od mladih nog.

Da bi bili učenci tepeni,²⁾ dasi je navada in tudi Hrizip tega ni grajal, ne morem nikakor odobravati. Prvič, ker je grdo, hlapčevsko in gotovo po ob-
čnem mnenju za vsako starost krivica; potem, ker se bo ta, ki je tako neplemenitega duha, da se z opominjanjem ne poboljša, utrdil tudi proti vdarcem, kakor najzlobnejši robovi; slednjič, ker še te kazni treba ne bo, če bo ravnatelj učenja vedno pri njem. Dandanes se nemarnost varuhov sploh tako brani, da se dečki ne silijo storiti to, kar je prav, ampak da se kaznujejo, če tega ne storijo. Konečno, če boš dečka s tepenjem prisilil, kaj boš z mladenčem počel, pri katerem se tak strah ne da porabiti, in ki se mora veliko važnejših stvari učiti? Prideni še to, da se tepenim vsled bolečin ali strahu mnoge stvari pripetijo, kar je grdo povedati in česar se kmalu sramujejo, katera sramota pogum pohabi in pobere in cela povzroči, da se učenci ljudij ogibljejo in jim se do njih gnjusi. Če se je pa pri izvolitvi varuhov in učiteljev premalo na značaj gledalo, se skoraj sramujem povedati, kako grozovito da malopridneži to pravico tepenja zlorabijo³⁾ in katero priliko včasih tudi drugim ta strah nesrečnežev da. Pa pri tej točki se ne bom zadržaval; za razumnega človeka je vže preveč rečeno. Torej naj to zadostuje; proti slabi starosti, kateri se lahko krivica stori, ne sme nikomur preveč dovoljeno biti. Zdaj hočem pričeti razkladati, v katerih znanostih se mora oni poučevati, ki naj se za govornika izobrazí in kaj da je treba v vsaki starosti začeti. (Dalje sledi.)

Strupovite gobe.

Praktična obravnava berilne vaje iz „Začetnice“ str. 88.

(2. šolsko leto.)

I. Uvod.

Česar potrebuje človek, da zamore živeti? Živeža, obleke in stanovanja. — Katera je naša najnavadnejša jed? Vsakdanji kruh. — Imenuj še druga jedila! Juha, meso, zelje, krompir itd. — Od kod pa dobivamo meso? Meso dobivamo

¹⁾ O poljedelstvu II, 272.

²⁾ Tepenje je kazen, pa le za živinsko naravo, in ker pristopi k bolečini še sramota, postane izvanredno težka in lahko škodljiva kazen. Kvintilijan zahteva odločno ne s surovo silo dečkov ustrahovati, ker nobena druga kazen tako različno ne vpliva na različno individualnost tepenega. Po tem takem pa postane najlože krivična. Blaženje srca se s tem ne doseže. Ako hočeš izprijenega otroka poboljšati, vzbujaj v njem blage čute in varuj ga slabega tovarštva. Ako dandanes učitelji zopet „šibo“ v šolo za strahonjo zahtevajo, je iz tega razvidno, da slabo odgojena mladina v šolo prihaja.

³⁾ V rimskih elementarnih šolah je vladala vojaška strogost. Šiba in bič sta pogosto „novo mašo“ pela. Nekateri učitelji so bili kot strahonje razupiti kakor Orbilij. (Hor. Ep. 2, 1, 70.) Še huje se je slabi in nežni mladini v srednjem veku godilo. Tako nesramno kričanje in tepenje graja Kvintilijan in zahteva, da se tudi z učenci človeško ravna.

od živali. — Katerih živalij meso se navadno uživa? Meso goveje živine, svinj itd. — Kakšen živež pa raste na vrtu? Fažol, krompir, grah itd. — Kakšen na njivi? Pšenica, rž, ječmen i. dr. — Kje še drugdje raste živež? — Otroci! jaz pa poznam rastline, ki rastejo v gozdu in nam nekatere dajejo tudi jako okusno jed. Kaj mislite kako se imenujejo te rastline? — Učitelj pokaže globanjo. Kaj vidite tukaj? Gobo globanjo. — Globanja je goba ali gliva in je za jed. Kaj sem sedaj rekel? L! Kateri pozna še kako drugo gobo, ki je tudi za jed? Lisičice, prsteci*) itd. — Gobe, ki nam služijo v živež, imenujejo se jedilne gobe ali jedilne glive. Ponovi K.! — Kaj je tedaj globanja, kaj lisičica, kaj prsteci? Zakaj? Ali je goba, ki vam jo tukaj kažem, tudi za jed? (Učitelj pokaže mušnico.) Ne, to je mušnica in je strupena. — Kje si vže videl jednako gobo? V šumi. — Kje ti? Doma na mizi. — Zakaj jej pa pravimo mušnica ali mušja goba? Mušnica ali mušja goba jej pravimo zato, ker na njo nalivajo mleka ter jo postavljajo muham, da pocepajo. — Mušnica je tedaj strupena ali strupovita goba. Ponovi G.! Imenuj še sedaj enkrat vse jedilne gobe, koje poznaš. R.! — Globanjo hočemo si nekoliko natančneje ogledati ter jo opisati. Ta del globanje, za kojega držim, imenuje se bét ali kocen. Kaj sem sedaj rekel? Na kocenu sedi klobuk. — Pokaži globanjin klobuk? Zakaj pa se imenuje ta del globanje klobuk? Kakošne barve je klobuk na zgornji strani? Rujave ali sive. — Kakošne na spodnjej strani. Bel, rumen ali zelen. — Pazite in glejte, kaj bodem sedaj storil. (Učitelj loči plodno plast od klobuka.) Kaj sem sedaj storil? Vidite, to, kar sem sedaj od klobuka ločil, se imenuje plodna plast. Kako se imenuje to, kar sem od klobuka ločil? Kaj je tedaj na spodnjej strani globanjinega klobuka? Plodna plast. — Ta je, kakor tukaj vidite, séstavljena iz samih tenkih cevek. Kaj mislite, kaj je le v teh cevkah? Poslušajte, hočem Vam povedati? V cevkah, iz katerih je séstavljena plodna plast, je zeló majhen prah, ki se tros imenuje in iz kojega potem iz zemlje nova globanje vzraste. — Ponavljanje. — Koliko delov razločujemo pri globanji. Dva**), bét ali kocen in klobuk. — Kake barve je bét, kake klobuk od zgoraj? Kaj je na spodnjej strani globanjinega klobuka? Iz česa je plodna plast séstavljena? Kaj je v cevkah? Iz česa vzraste globanja? Kje pa raste globanja? Po naših gozdih. — Čemu je globanja? Čemu se globanje na tanke koščke razrežejo in potem posuše?

Hočemo si tudi mušnico nekoliko natančneje ogledati! Ima tudi ta goba kocen in klobuk? Pokaži kocen! Klobuk! K.! Reci lepo: tudi mušnica ima kocen in klobuk. — Kake barve je njen klobuk? Klobuk mušnice je rudeč in na njem so bele pike; pravimo: mušnica je rudeča in belopikasta. — Ima tudi klobuk mušnice, kakor globanjin, na spodnjej strani plodno plast? (Učitelj kaže.) Vidite, tudi klobuk mušnice ima na spodnjej strani plodno plast, ki pa ni séstavljena iz cevek, kakor pri globanji, ampak iz samih tenkih listkov. Ponovi Z.! Tukaj vam dam en tak listek! (Učitelj odtrga nekoliko listkov od plodne plasti!) Kakošne barve je bét mušnice? Bele. — Kaj opazite blizu gornjega konca béta? Mal obroček. — Kje raste mušnica? Kako korist imamo od muš-

*) Jednako nazivljejo po nekaterih krajih Spodnje Štajerskega medvedove parkljice.

**) Na tej stopnji govoriti o mrežastem miceliju ali o steljki, katero ima vsaka gliva v zemlji, in ki je prav za prav prava rastlina gobja, zdi se mi še nekoliko prezgodaj.

nice? Zakaj je ljudje ne uživajo? Ker je strupovita. — Kaj bi se zgodilo tistemu, kateri bi jo jedel? Bi zbolel in še morebiti umrl.

Primerjajoč popis: Katere dele razločujemo na obeh gobah? Bét in klobuk. — Kakošne barve je klobuk globanje na zgornjej strani? Kakošne klobuk mušnice? Iz česa je sestavljena plodna plast globanje? Iz česa plodna plast mušnice? Kakošne barve je plodna plast globanje, kakšne mušnice? Kje rastete obe gobi? Kako korist imamo od gobe globanje, kakošno od mušnice? — Učitelj, mušnico kazajoč: Otroci, vi ste takoj, ko sem vam pokazal to-le gobo, spoznali, da je mušnica in da je jako strupena; bila pa je enkrat deklica, ki tega ni vedela in poznala in je mislila, da je mušnica tudi tako dobra in okusna kakor je lepa videti. — Lepo poslušajte in pazite, hočem Vam o tej deklici nekaj več povedati.

II. Učitelj pripoveduje 5l. spis iz Začetnice.

III. Povest se izprašuje.

IV. Kateri boljših učencev povest pripoveduje in učitelj tu in tam pomaga.

V. Spis se parkrat od strani učencev prečita.

VI. Pojasnovalno čitanje,

pri kojem se utegnejo te-le besede razjasniti: strupovite = strupene; vrne = povrne, ko nazaj pride; posebno radi = zelo, jako radi; neumno dete = nes pametno dete; sivke = (tukaj) sive gobe, globanje; često = mnogokrat, večkrat; strup tiči = je strup skrit; kvara = škode.

VII. Razvijanje naravstvenega nauka.

Kam so poslali mati Katarinko? Zakaj? Kaj je rekla deklica, ko se je povrnila? Kaj odgovorijo mati na to? Otroci! kakó je to, da je nabrala Katarinka ravno mušnice, saj je bilo vendar več gob v gozdu? Ker so se jej te gobe izmed vseh najbolj dopadle. — Kaj je mislila deklica o mušnicah, ker so tako lepe? Da so tudi tako dobre in slastne. — So li mušnice v resnici lepe gobe? So tudi okusne? Ne. — Bi se tedaj varali, kdor bi mislil, da je vsak sad, ki je zelo lep videti, tudi tako dober in okusen? Dá. — Se li še spominjate povesti, ko sem Vam pripovedoval o neprevidnem Janezku, ki se je v gozdu najedel lepih rudečih, toda zelo strupenih črešenj (volčjih črešenj) misleč, da se je nazóbal okusnih črešenj, kakoršne je vže doma večkrat poskusil. Kaj se je zgodilo ž njim? — Kako so podučili mati Katarinko, ko je stala s polnim jerbaščekom lepih, rudečih in belo pikastih mušnic pred njimi?

V lepoti često smrten strup tiči,

Le pazi, da ti kvara ne stori!

VIII. Vaje v lepem in gladkem čitanju.

IX. Spisne naloge.

Učenci poskušajo po primernem navodu učiteljevem popisati glivi: globanjo in mušnico n. pr.

a) Globanja.

Globanja je goba ali gliva. Ina bét ali kocen in klobuk. Bét je okroglasta in debela. Na spodnjej strani klobuka je plodna plast, ki je sestavljena iz

majhnih, tenkih cevek. V teh cevkah je nek prah, ki se tros imenuje. Iz troša vzraste nova globanja. Globanja raste v gozdu in nam daje zeló okusno jed. Prištevamo jo jedilnim gobam.

b) Mušnica.

Mušnica ali mušja goba raste v gozdu. Njen klobuk je na zgornjej strani rudeč in posut z belimi bradovicami (pikami). Spodnja stran klobuka, ki se plodna plast imenuje, je bela in séstavljena iz mnogih tenkih listkov. Na listih visi tros. Bét je bela, votla ter ima blizu gornjega konca majhen obroček. Mušnica je zeló strupena goba. Mušnica ali mušja goba jej rečejo zato, ker jo na mleku dajejo muham, da pocepajo.

Anton Kosi.

Dopisi.

Iz Radgone. (Zborovanje zaveze štajerskih učiteljskih društev. O razstavi učil.) [Konec.] Da so razstave učil pri velikih učiteljskih shodih velike vrednosti, je razvidno iz interpelovanja g. nadučitelja Högerja, katero je bilo naperjeno na voditeljstvo zaveze. Ta gospod poprijel je besedo, ko nam je g. Hendrih nekatere predmete, kakor smo že poročali, naštel, ter je govoril nekako tako-le: „Za nas na deželi službujoče učitelje so razstave učil velike važnosti; kajti razna učila, katera se nam od strani založništev, ozir. tovarnarjev, na papirju priporočajo (največkrat brez slik), si sicer predstavljati zamoremo, vendar njihove priročnosti, kakovosti, sploh vrednosti za naše okoliščine pa študovati ne moremo. Takšne razstave nahajajo pa se samó v večjih mestih, na Štajerskem le v Gradcu. Nam „vaškim učiteljem“, kakor nas podložaci navadno nazivajo, pa je le jedenkrat na leto mogoče vzleteti v kako mesto, kakor je to naš tovariš Artner dovolj dokazal v Tagespošti. Vém, da velja današnji pohod Radgone marsikateremu izmed nas za — letošnji izlet v mesto! — Vém, da je marsikateri izmed nas primahal v Radgono ne le k današnjemu zborovanju, ampak da bi si ogledal še bogato razstavo učil ter si tu in tam zapisal kaj v svojo biležko, kar bi potem priporočal doma krajnemu šolskemu svetu v nakupovanje. Žal, da smo se varali! Zakaj pa ne najdemo tukaj ničesar iz graške stalne razstave učil? itd. itd. G. prvosednik je interpelantu vse zadostno pojasnil.

Pa četudi g. Höger ni bil zadovoljen z razstavo (mordá še kdo drugi ne), vendar je nas presenetila, in menimo, da je bila vredna, da tukaj nekaj o njej spregovorimo.

Razdeljena je bila na dva oddelka, in sicer so bila v jednej sobi razstavljena učila, katera so učitelji sami izdelali; a v dveh sobah pa učila, katera so bila od raznih založništev, ozir. tovarnarjev, uposlana.

V prvem oddelku našli smo nastopna učila: Nekaj E. Eichlerjevih podob iz njegove „Zeichenschule“ narisanih na cele pole risanskega papirja. Kaj je isti gospod (brez imena), ki je to neprimerno učilo (Eichler je zaradi priročnosti volil majhno obliko) razstavil, s tem pokazati hotel, tega ne vémo. — Osem zemljevidov (Štajersko, zgornje in spodnje Avstrijsko, Solnograško, Kranjsko, Koroško, Primorsko, Tirolsko s Predarliskim, Moravsko sè Sleškim), jednega jelena, tri table nôt, tablo tisočev in jedno zbirko različnih zemljevidov; narisal na rumeni papir g. Salfitzky, učitelj v Gleichenbergu. Imenovani zemljevidi, ki so kazali v svojih mejah, reke, bregove, železnice in mesta,

kakor tudi omenjen jelen, vse, vse bi nam dopadalo, ako bi bili prvič zemljevidi natančnejši (radgonska železnica je bila n. pr. na desnem bregu Mure naznačena) in ako ne bi bil jelen prehudó krofast. Kar je slabše risano, kakor so podobe, katere s kredo na šolsko tablo narišemo, to naj se ne pošilja na papirju v razstavo!!

Artner Avg. (Fehring) je uposlal s pridjanimi imeniki*) nastopne reči: 1. Stand mit 6 Flaschenzügen. 2. 5 Stück Wellräder. 3. Schiefe Ebene. 4. Keil. 5. Schraube. 6. Schrottwage. 7. Zentrifugalmaschine. 8. 53 Tafeln für den Anschauungs-Unterricht. — Engelhart-Radgona razobesil je svoje zemljevide, kakor; Windische Büheln, Bezirk Radkersburg, Karte der Alpen, Bezirk Ober-Radkersburg. — F. Fellner, Gradec: 25 Tafeln für den naturgeschichtl. Unterricht. Feuerspritze, Hochofen, Plan des Schulzimmers, des Schulhauses, der Umgebung des Schulhauses. — Hanselmayer-Turnau: 1 Reliefkarte (izbornó delo). — Grohmann-Weixelbaum: Anschauungsbilder für den geschichtlichen Unterricht. To so bile podobe Habsburžanov, katerih životopisi se nahajajo v nemških berilih za ljudske šole (izbornó delo). — Krones-Kumberg: 1 Lokomotiv-Modell im Durchschnitt, Grundprincip der Dampfmaschine (beweglich); Morse-Telegraf; Saugpumpen-Modell; Feuerspritzen-Modell; Plan von Kumberg. — V sredi sobi na mizi pa je stal prof. Lavtarjev računski stroj, o katerem smo že poročali. Na istej mizi razstavil je tudi graški učitelj Josip Vidovič ml.: 1 Gruppe Mäusebussard, 1 Gruppe Rebhühner, 1 Gruppe Wildenten. Te natisnóene stvarice so bile najljubkeji predmet razstave!

V drugih dveh sobah razstavile so razne firme svoja dela. Od teh omenimo samó najboljše: Razne knjige Leykam-ove (1 Gerasch, die oesterr. Gebirgswelt, Heft 1 und 2; Proschko, Jugendheimat; Rosegger, Heimgarten 1.—10. Jahrgang, Volksleben, Sittenbilder, Tannenhartz, Zither, Stoansteierisch); M. Perles-ove (Hajek, Naturgesch. Atlas — cena: 21 gld.; Brunner, Schule der Vorbereitung — 1 gld. 30 kr.; Brunner, Schulreden I., II., III. à 90 kr. priporočila vredne knjige). — C. kr. zaloga šolskih knjig uposlala je: stenske table za čitanje; Navod, za telovadbo; Navod, kako vzrejati gluhoneme in slepe otroke; Grandauerjeve risanke in jedno zbirko not. — Berger Sigm. (Moravsko) je uposlal knjigo: „Oesterreichs geschichtl. Jubeltage; cena 1 gld. — Hardtmuth: „Darstellung der Bleistiftfabrikation“. (Izbornó.) — Hartinger A., Wien: „Anatomische Wandtafeln, 5 Tafeln 7 gld. 50 kr.; Giftpflanzen Oesterreichs, 14 Tafeln 12 gld. (Oboje prav dobro.) — Ed. Hölzel, Wien: Haardt, Wandkarte von Oesterreich-Ungarn; cena 6 gld. 50 kr. (Prav dobro.) Najbolje dopadale pa so nam podobe K. Jansky-jeve Tabor: „Zool. Wandbilder Nr. 1—38, 40, à 50 kr. Ravno tako „Physikalische Wandbilder I. und II. Serie“.

V drugej sobi bilo je tudi razven stvari, katere je uposlala Marta Stella, učiteljica ženskih ročnih del (Dunaj), največ knjig; le na sprednji strani razstavila je radgonska meščanska šola zbrana svoja učila. Ta šola, če tudi jo le po 42 učencev na leto frekventuje, ima boljša učila, nego mariborsko učiteljšče!

Takó! sedaj smo s tem poročilom pri koncu. Vendar nekaj bi Ti še radi povedali, dragi čitatelj — tovariš! Kaj ne, da bi nas po pričujočem poročilu še vprašal, ako bi si bila z oči v oči: „kako nam je dopadalo sicer med domačimi, pa vendar tujimi tovariši?“ Vem, da bi nas tudi vprašal, po kaj smo hodili v tuj tabor! Ne huduj se zaradi tega! Vedi, da je bilo to dobro za nas; kajti sedaj uvidimo „česa nam še treba,“ namreč: Tesnejega združenja mej slovenskimi učitelji!!!

Fran Plešán.

*) Vsak razstavljaavec je priložil svojim rečem imenik. Iste podamo tukaj nespremenjene.

Iz Ljubljane. (Vprašanje slav. Šmarijsko-Rogatskemu učit. društvu.) Kaj je s „pozivom slov. učiteljstvu“, katerega je predsednik preklicat? Ne moremo si tolmačiti, kako je možno predsedniku preklicati, kar bi bilo na čast in v znak krepkega življenja vsemu društvu bodi-si, da je isto izdalo tak poziv, bodi-si, da ga je kdo drug izdal našemu šolstvu na korist. Uničite preklic ter ponovite dotični poziv po vseh pedagoških in nepedagoških časopisih na Kranjskem, Štajarskem, Primorskem in Koroškem, da se poprime vse učiteljstvo tega prekristnega podjetja!

Več učiteljev Ljubljanskih.

Novice in razne stvari.

[Društvo „Nar. šola v Ljubljani“ imenovalo je 5. septembra velezaslužnega g. Jana Lego-ta častnim členom, isto tako i učiteljsko društvo za Tolmin dne 27. sept., a uč. društvo za Sežano dne 13. vinotoka. Razna štajerska učit. društva izrazila so mu vže prej svoje priznavanje njegovih zaslug, izven tega je sklenilo Šmarijsko-Rogatsko uč. društvo „poziv“ gledè „org. knjižnice“, v katerem pozivu se tudi naglašà, da treba g. Lego-tu po uč. društvih izražati simpatije našega učiteljstva. „Verba movent, exempla trahunt!“

[Dr. Gustav Lindner †.] Česka univerza v Pragi zgubila je te dni eno svojih najboljših močij. 16. t. m. je namreč umrl tamošnji profesor filozofije in pedagogike, gosp. Dr. Gustav Adolf Lindner, štaj. Slovincem kot bivši profesor v Celju dobro znan. Rajni se je rodil l. 1828. v Roždolovicah, je končal svoje filozof. študije na praški univerzi in postal 1854. l. stalni učitelj na celjskem gimnaziju. 1872. l. bil je ravnateljem realgimnazija v Prahaticah in 1873. l. ravnateljem učit. izobraževališča v Kutnigori imenovan, od kod je bil l. 1882. pozvan na česko univerzo v Pragi. — O njegovem ogromnem delovanju na znanstvenem polju še spregovorimo o priliki. Danes omenimo le še, da je ranjki bil častni ud celjskega učiteljskega društva, kateremu je bil najkrepkeji steber do svojega odhoda iz Celja. Ohranimo izbornemu pedagogu in učenjaku českemu tudi mi slovenski učitelji blag spomin! Bodi mu zemljica lahka!!

[Časopisov poljskih] izhaja po celem svetu 250, od teh 115 v Galiciji in Avstriji, 79 v Kraljestvu in Rusiji, 45 na Poznanjskem in Prusiji, 9 v Ameriki, 1 v Franciji in 1 v Švici. V Varšavi izhaja poljskih časopisov 69, v Levovu 63, v Krakovu 27, v Poznanju 24, v Chicagi 6, v Tarnovu in Torunu po 4, v Bytoniji, Tešinu in Rzešnu po 3, po dva v 10 mestih, po 1 v 25 mestih. Dnevnikov je 25. Dvakrat na teden in pogostejše, jih izhaja 10, tednikov je 89, mesečnikov 43, po 2 ali 3krat na mesec izhaja 62 časopisov. Naposled 6 časopisov četrletnih in dvomesečnikov in 15 časopisov izhajajočih v neoznačenih obrokih.

[Ljudsko šolstvo v Cislajtitaniji.] Ljudskih šol v obče je v Cislajtitaniji 17.416 in sicer 16.440 javnih, 492 zasebnih s pravico javnosti in 484 brez javnostne pravice. Na teh šolah poučuje 42.512 učiteljev in 11.953 učiteljic. Poučni jezik je po urad. statist. sporočilu v 7607 ljudskih šolah nemški, v 4319 češki, v 1544 poljski, v 1634 rusinski, v 535 slovenski, v 908 italijanski, v 61 rumunski, v 4 madjarski in 451 mešan. Poučuje se toraj skoro na polovici vseh ljudskih šol v Cislajtitaniji-nemški!

[Obrtnijske šole na Dunaju.] V šolskem letu 1885/6 imel je Dunaj 35 obrtnijskih šol, pripravnice s 5556 učenci, izmed katerih je bilo 3319 Čehov, 85 Poljakov, 29 Slovencev, 10 Srbov in 227 Madjarov. Stroški za šole so znašali 49,895 gld. Poleg teh bilo je še 10 obrtnijskih nadaljevalnih šol z 2709 dijaki, od katerih je bilo 2332 Nemcev, 253 Slovanov in 77 Madjarov. Na

dekliskih obrtnijskih nadaljevalnih šolah je bilo 710 učenk, izmed katerih le 65 nemške narodnosti. Strokovnjaške obrtnijske šole imele so 3106 dijakov, izmed katerih 579 nemške narodnosti. Stroški za vse obrtnijske šole so znašali 166.013 gld.

[Madjarskih pedag. časopisov] je 33, izmed katerih izhaja 13 v Budapešti. Ti so: „Népnevelők Lapja“, „Néptanítók Lapja“, „Néptanoda“, „Magyar Tanügy“, „Magyar Paedagogiai Szemle“, „Iskolai Szemle“, „Közüktatás“, „Alt Tanügyi Közlöny“, „Tanügyi Lapok“, „Tanítóbarát“, „Család és Iskola“, „Györv. Tanegyl. „Értesítője“, „Zalai Tanügy“, „Vasvárm Tanügyi Értesítő“, „Máramarosi Tanügy“, „Beregmezei Tanügy“, „Népnevelési Közlöny“, „Prot. Egyh. és Isk. Lap“, „Keresztény Magvető“, „Népiskolai Tanügy“, „Közművelődés“, „Izr. Tanügyi Értesítő“, „Népnevelő“, „Nepiskolai Lapok“, „Ev. Egyház és Iskola“, „Prot. Népiskolai Lap“, „Kath. Hitoktató“, „Orsz. Közepisk. Tanáregyl Közlöny“, „Polgari Iskola“, „Felső nép-es polg isk. közlöny“, „Nemzeti Nőnevelés“, „Kisdednevelés“ in „Magyar Tanítóképző“. Vseh madjarskih časopisov pak izhaja 250, — število enako časopisja poljskemu, dasitudi je Madjarov skoraj polovica manje. V primeri z Madjari imeli bi Slovenci imeti vže nad 50 časopisov, toda „u nás jináče“.

[G. prof. Ant. Bezenšek], učitelj stenografije v Plovdivu, poslal nam je pred tremi meseci svoje delo v bolgarskem jeziku z naslovom: „Novo praktičesko rukovodstvo za lesno izučvanje na nemški jezik — po F. Anovata metoda ot A. B. Bukovski (Bezenšek).“ V zasebnem poročilu od tam tudi poizvedamo, da je nameravala vže s početkom tega meseca (oktobra) izhajati v Sofiji pod njegovim uredništvom „Balkanska Zora“ v vseh 4 južnoslavjanskih narečjih. Kakor smo se té novice razveselili, nam je vendar žal, da se nemara ta nakana ne uresniči. So pač najbrž novejša homatije temu vzrok. Takošen časopis mesečnik v zvezkih á najmanj po 8 pól, kjer bi se za sestavke vsakega narečja vzelo po 2 samozasebni pólí, ki bi se dale potem po vsečnosti tudi posamezno skupaj zvezati, naročil si bi gotovo vsak količkaj izobražen Slovenec, naj bi vže izhajal v Sofiji, Belgradu, Zagreba ali Ljubljani. Tekmovanje jugosl. pisateljev pod paznim in spretnim uredništvom našega rojaka g. Bezenšeka, bi jugoslovanskemu slovstvu gotovo ne bilo na škodo. Pa vsaj stvar še ni pokopana?

[Pravicoljubje, kakor na Ogerskem.] Uredniku slovaškega učit. lista „Dom a Škola“, izhajajočega 3. leto, izdajajočega letos 1. leto „Priatel'a dietok“ in „Domový kalendar“ v lastnej založbi, obsodilo je madjarko sodišče kot „pansláva“ in pisatelja z dohodkom na platež davka od vseh v znesku 355 gld., ki so bili po poti eksekucije tudi izterjani. Kaj takošnega doslej v Avstriji še nismo slišali, toda dvomimo tudi, da se zboljšajo magj. finance, naj tudi vsacega učitelja, ali za omiko ljudstva delujočega pisatelja oderó temu podobno do bele kosti. G. uredniku K. Salvi pa izrekamo Slovenci svoje sočutno pomilovanje.

[Šolstvo v Nizozemskem.] L. 1884 bilo je v Holandiji na 4.012.693 preb. 3880 ljud. šol. Na 10.000 preb. pripadalo je 1340 učencev (v Avstriji 1170).

[Statistika šolstva v Evropi.] Po „F. p. B.“ je v Avsto-Ogerskeji za 37 milijonov prebivalcev 29.000 šol, v katere pohaja 3 milj. učencev in učenk; na 1300 preb. pripada 1 šola, na 12 preb. 1 učenec. V Nemčiji je za 43 milj. preb. 60.000 šol s 6 milj. učencev; na 700 preb. pripada 1 šola, na 7 preb. 1 učenec. V Franciji je za 37 milj. preb. 71.000 šol s 5 milj. učencev. V Španiji je za 17 milj. preb. 29.000 šol z 2 milj. učencev, na 10 preb. pripada 1 učenec. V Angliji je za 34 milj. preb. 58.000 šol z 3 milj. učencev; na 600 preb. pripada 1 šola, na 11 preb. 1 učenec. V Italiji je za 28 milj. preb. 47.000 šol z 2 milj. učencev; na 600 preb. pride 1 šola na 14 preb. 1 učenec. V Rusiji je za 74 milj. preb. 32.000 šol; na 2300 preb. pripada 1 šola, na 65 preb. 1 učenec.

Vabilo. Celjsko učit. društvo ima v sredo, dne 2. novemb. t. l. ob 11. uri dopoldne v Celjski okoliški šoli svoj mesečni zbor s sledečim dnevnim redom: a) Petje. b) Zapisnik. c) Društvene zadeve. d) Govor gosp. Fr. Kocbek-a „o zvezi slovenskih učiteljskih društev“. e) Poročilo gosp. Armina Gradišnika „o Trboveljski krajni razstavi s posebnim ozirom na šolski oddelek“. f) Nasveti. K prav obilni udeležitvi vabi in prosi odbor.

Vabilo k zborovanju ptujskega učit. društva, dne 10. novembra ob 1 $\frac{1}{2}$ uri dopoldne v okoliški šoli. Vspored: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Predavanje. 3. Nasveti. K obilnejši udeležbi vabi odbor.

Za ubaviest.

Buduć će neopozivno dne 10. studena (nov.) t. g. biti vučenje lutrije hrv. učiteljskog doma, to se ovim mole svi p. n. gg. razpachavatelji srećaka te lutrije, da bi nerazprodane srećke do **uključivo 6. studena t. g.** povratili. Koje se srećke do tog roka nepovrate, smatraju se prodanimi ter se ne primaju natrag.

U Zagrebu, 14. listopada 1887.

Središnji odbor

„Saveza hrv. učit. društava“.

NATEČAJI.

Štv. 401.

Podučiteljsko mesto.

(Opetni razpis.)

Na dvorazredni ljudski šoli v **Ljubnem** se podučiteljsko mesto z dohodki IV. plač. vrste in 36 gl. stanarinske doklade na leto iz krajne šolske zaloge definitivno ali tudi provizorično umešča.

Prosilci in prositeljice za to mesto naj vložijo svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okr. šolsk. sveta do **15. novembra 1887** pri krajnem šolskem svetu v **Ljubnem** (nad Mozirjem).

Okr. šolski svet Gornji grad, dne 30. septembra 1887.

Predsednik: *Netollezka s. r.*

Štv. 650.

Dve podučiteljski službi

in sicer: ena na trirazrednici pri **sv. Tomažu**, IV. plačilnega razreda, — in ena na dvorazrednici na **Humu** (Kulmberg) IV. plačilnega razreda in s prosto sobo, se umeščate.

Prosilci, nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj vložijo svoje prošnje do **1. januarja 1888** pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormož, dne 16. oktobra 1887.

Predsednik:

Marek s. r.

Štv. 1141.

Učiteljsko mesto.

I.

Na sedaj trirazredni ljudski šoli pri **sv. Marjeti na Pesnici** se umešča učiteljsko mesto z dohodki IV. plačilnega razreda.

Prosilci naj vložijo svoje redno obložene prošnje pošljejo do **10. novembra 1887** krajnemu šolskemu svetu pri **sv. Marjeti na Pesnici**.

Okr. šolski svet v Mariboru, dne 23. septembra 1887.

Predsednik: *Hein s. r.*

Štv. 526.

Učiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli pri **sv. Duhu v Ločah** se mesto učitelja z dohodki IV. plač. vrste definitivno ali tudi provizorično umešča.

Prosilci naj vložijo svoje redno obložene prošnje službenim potom do **18. novembra 1887** pri krajnem šolskem svetu pri **sv. Duhu v Ločah**.

Okr. šolski svet Konjice, dne 5. oktobra 1887.

Predsednik:

Netollezka s. r.